Ο ασθενής με βρογχόσπασμο στην άσκηση

Δρ. Κατσούλης Κωνσταντίνος

Γενικός Αρχίατρος – Πνευμονολόγος

Δντης Πνευμονολογικής κλινικής

424 Στρατιωτικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης

Ορισμός

● Ως «βρογχόσπασμος επαγόμενος από άσκηση» ορίζεται η παροδική και αναστρέψιμη στένωση των αεραγωγών που εμφανίζεται μετά από έντονη άσκηση.

● Σημαντικό ποσοστό ασθενών με άσθμα εμφανίζει βρογχόσπασμο μετά την άσκηση
● Ωστόσο μπορεί να εμφανισθεί και σε άτομα χωρίς υποκείμενο άσθμα

ΣΗΜ : *ο όρος άσθμα μετά από άσκηση ή ασκησιογενές άσθμα δεν χρησιμοποιείται πλέον*

Επιδημιολογία

- 90% των περιπτώσεων σε ασθενείς με άσθμα
- 40-50% των περιπτώσεων σε ασθενείς με αλλεργική ρινίτιδα
- έως 20% του γενικού πληθυσμού
- 30-70% των αθλητών Ολυμπιακών αγώνων ή αθλητών υψηλών επιδόσεων

Παθοφυσιολογία

Οι αεραγωγοί διατείνονται κατά την άσκηση (↑FEV1 έως 5%)
Όταν τελειώνει η άσκηση εμφανίζεται βρογχοστένωση (στα 5-10 λεπτά)
Με το τέλος της ασκήσεως το φαινόμενο υποχωρεί σε 30 έως 90 λεπτά

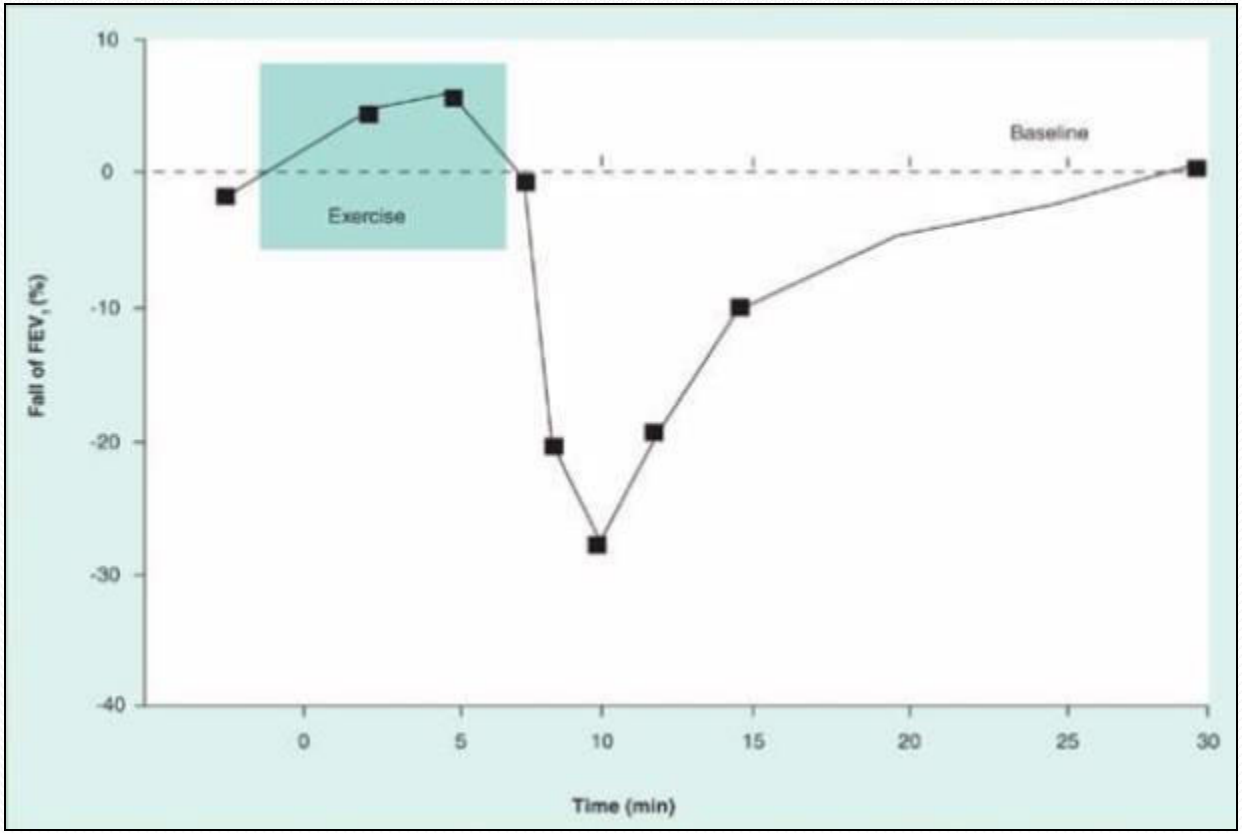

Παθοφυσιολογία

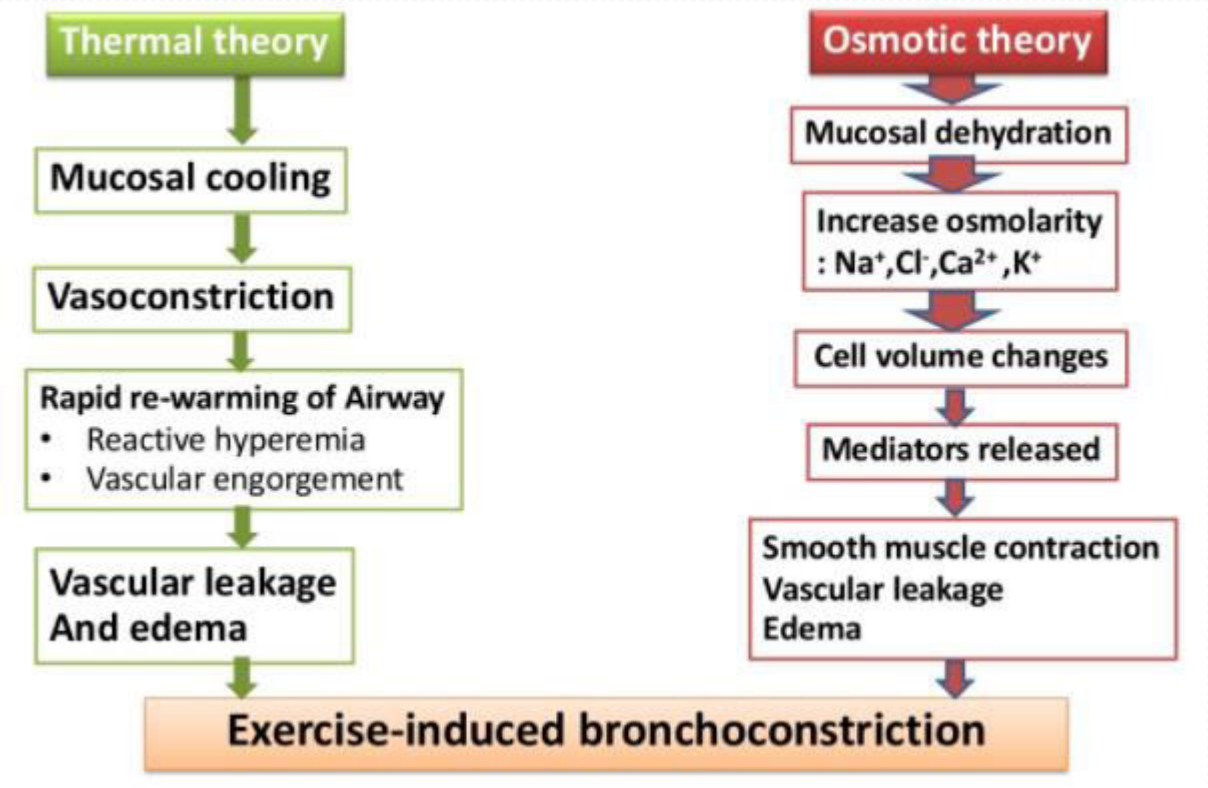

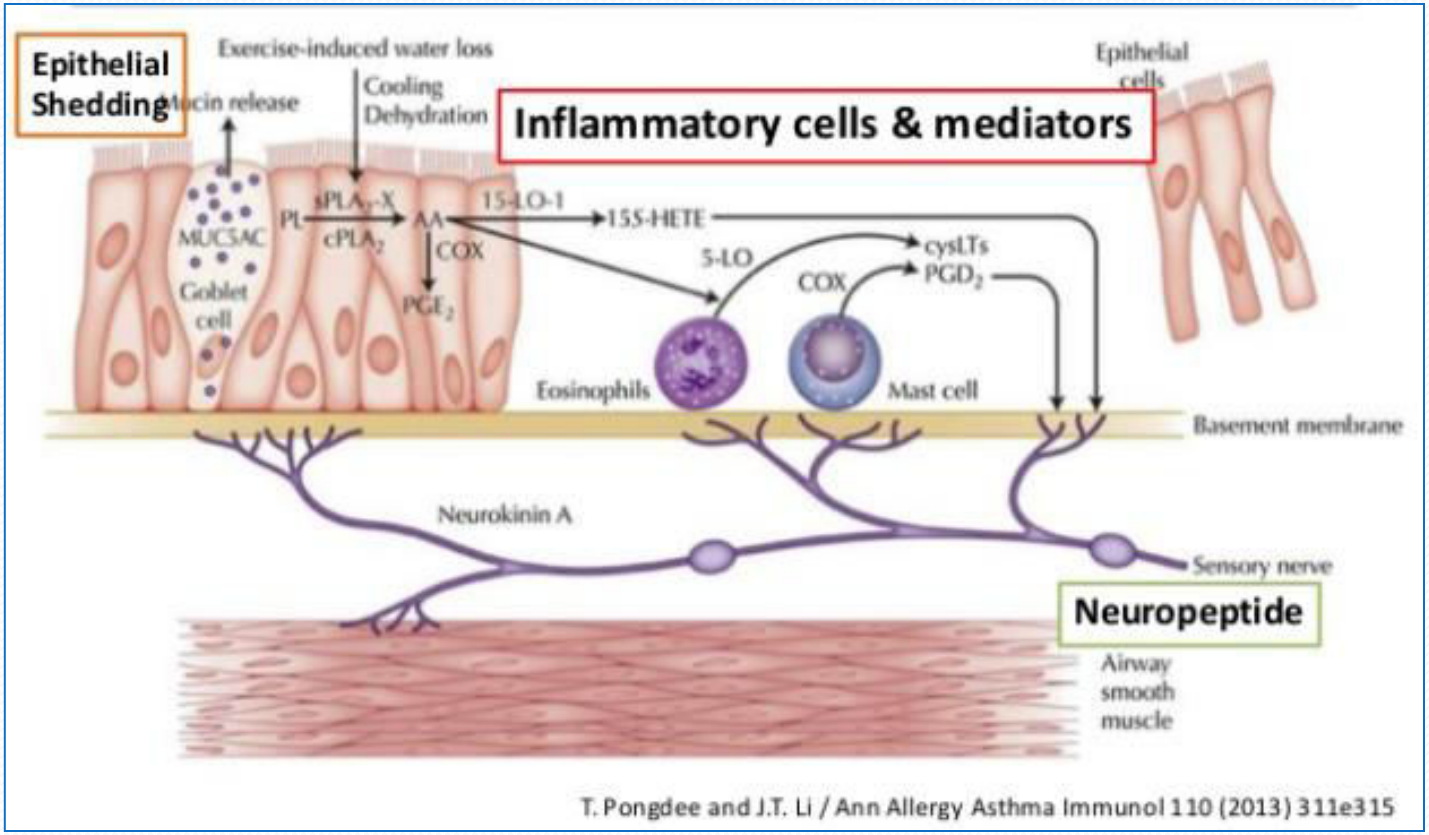

T. Pongdee and J.T. Li / Ann Allergy Asthma Immunol 110 (2013) 311e315

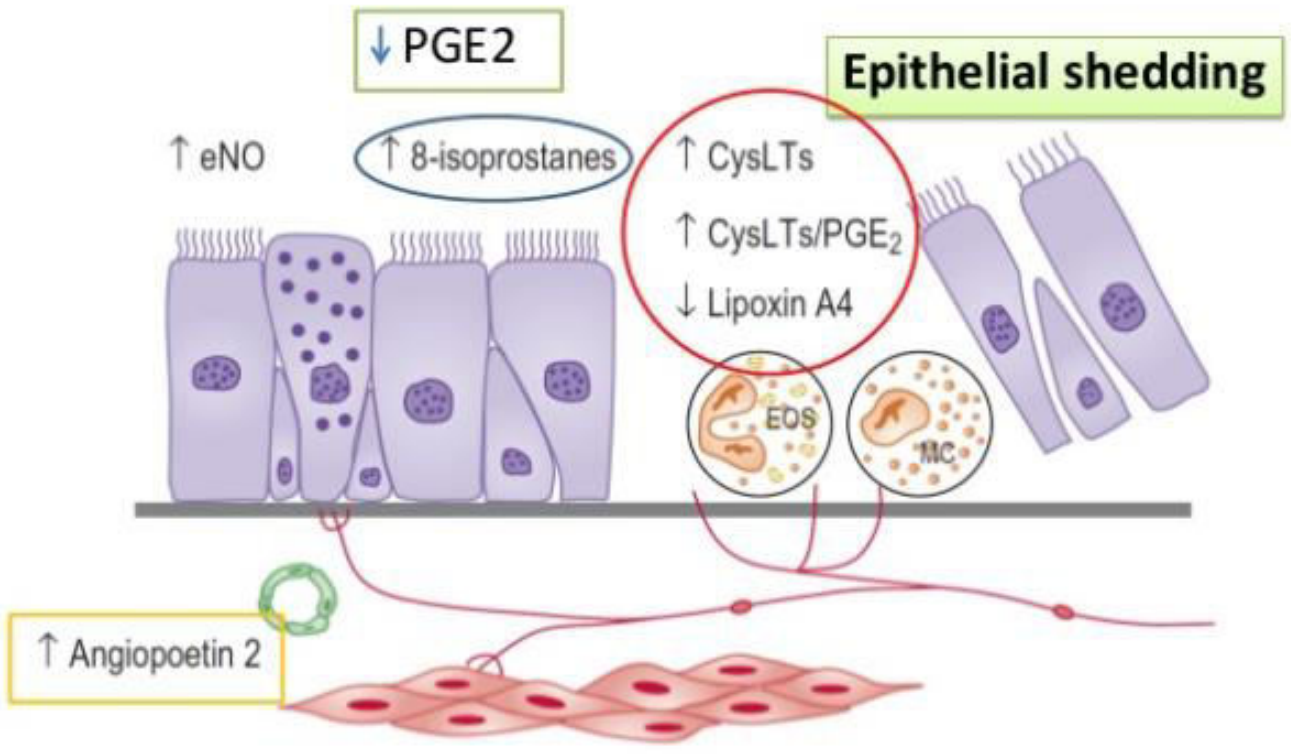

Hallstrand TS. Curr Allergy Asthma Rep 2009; 9:18-25.

Περίοδος αντοχής σε βρογχόσπασμο μετά από άσκηση

«περίοδος μειωμένης υπεραντιδραστικότητας όταν ακολουθεί δεύτερη άσκηση μέσα στις επόμενες 1 με 4 ώρες»

- Εμφανίζεται σε ποσοστό 40 – 50% των ασθενών
- Μηχανισμός όχι πλήρως κατανοητός

- ανθεκτικότητα λείων μυικών ινών σε μεσολαβητές
- μείωση κατεχολαμινών
- αύξηση προσταγλανδινών
- απενεργοποίηση μεσολαβητών

Αθλήματα που σχετίζονται περισσότερο με την εμφάνιση βρογχόσπασμου

Αθλήματα που σχετίζονται λιγότερο με την εμφάνιση βρογχόσπασμου

Ο ρόλος του περιβάλλοντος:

- Εισπνοή ξηρού, κρύου (ή και πολύ θερμού) αέρα
- Υψηλά επίπεδα απολυμαντικών (τριχλωραμίνες) σε κλειστές πισίνες
- Υψηλά επίπεδα αλλεργιογόνων και όζοντος

Κλινική εικόνα

- Συσφιγκτικό αίσθημα στο στήθος
- Δύσπνοια
- Συριγμός
- Βήχας
- Απόχρεμψη

- Ιστορικό άσθματος δεν είναι απαραίτητο
- Συμπτώματα μόνο στην άσκηση ή σε συγκεκριμένες περιβαλλοντικές συνθήκες (π.χ. χιόνι ή κλειστές πισίνες)
- Συμπτώματα ήπια ή μέτρια
- Επίδραση στις αθλητικές επιδόσεις
- Σπανίως αναπνευστική ανεπάρκεια

Διάγνωση

- Τα **συμπτώματα** δεν αρκούν για τη διάγνωση

- Απαιτείται **επιβεβαίωση μεταβολών στην αναπνευστική λειτουργία** που να οφείλονται στην άσκηση

◊ Καλύτερος δείκτης ο **FEV1** (και όχι η PEF)

◊ **Μείωση του FEV1 κατά 10%** σε τουλάχιστον μία από τις μετρήσεις που θα πραγματοποιηθούν μέχρι και 30 λεπτά μετά την άσκηση

Διαγνωστικός αλγόριθμος

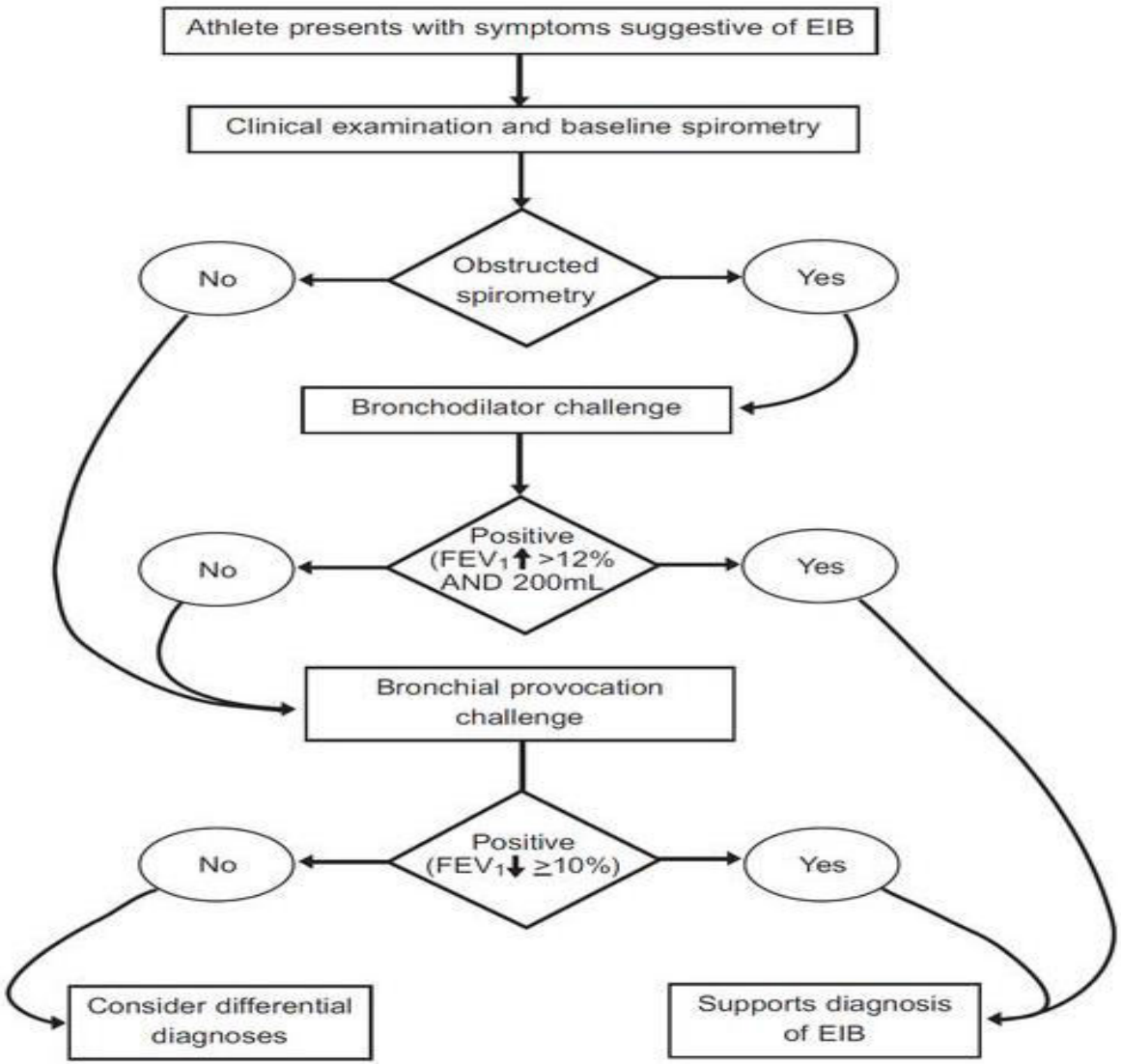

Asley L et al. Prim Care Res J 2013

Διάγνωση - Άμεσες δοκιμασίες προκλήσεως

Μεταχολίνη: χαμηλή ειδικότητα / στους περισσότερους ασθενείς με βρογχόσπασμο στην άσκηση, η δοκιμασία είναι αρνητική

Ισταμίνη: χαμηλή ειδικότητα / ακόμη κι αν η δοκιμασία είναι θετική, δεν συνδέεται οπωσδήποτε με βρογχόσπασμο στην άσκηση

Διάγνωση - Έμμεσες δοκιμασίες προκλήσεως

Δοκιμασία ασκήσεως (στο εργαστήριο ή στην ύπαιθρο)

Ισοκαπνικός εκούσιος υπεραερισμός

Εισπνοή υπερωσμωτικών διαλυμάτων
(μαννιτόλη - υπέρτονος φυσιολογικός ορός)

Δοκιμασία προκλήσεως με άσκηση (κυλιόμενος τάπητας)

θερμοκρασία 20-25° C
ξηρός αέρας (<10mgH_2O/L, < 60% υγρασία)
ρινοπίεστρο

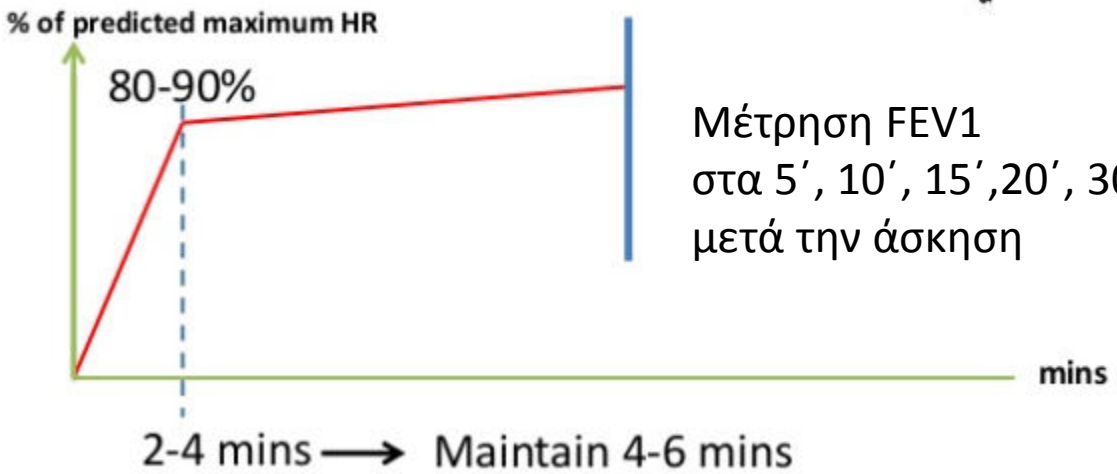

Μέτρηση FEV1
στα 5΄, 10΄, 15΄,20΄, 30΄
μετά την άσκηση

Δοκιμασία ασκήσεως (εργομετρικό ποδήλατο)

Μέγιστο προβλεπόμενο έργο(Watts)
(βάσει σωματομετρικών στοιχείων)

60% του έργου στο 1ο λεπτό
75% του έργου στο 2ο λεπτό
90% του έργου στο 3ο λεπτό
100% του έργου στο 4ο λεπτό

Αντενδείξεις

Απόλυτες	Σχετικές
FEV1 < 50% ή < 1L	FEV1 < 60% ή < 1,5L
Έμφραγμα ή ΑΕΕ τους τελευταίους 3 μήνες	Αδυναμία συνεργασίας
Μη ελεγχόμενη υπέρταση (>200/100)	Εγκυμοσύνη
Ανεύρυσμα αορτής	Μυασθένεια
Καρδιακή ισχαιμία ή αρρυθμία	

Ερμηνεία δοκιμασίας ασκήσεως

Θετική: όταν παρατηρείται πτώση του FEV1 κατά 10 – 15%

Βαρύτητα: πτώση FEV1 ≥ 10% αλλά < 25% = ήπια

πτώση FEV1 ≥ 25% αλλά < 50% = μέτρια

πτώση FEV1 > 50% σοβαρή

Σε ασθενείς υπό αγωγή με ICS: πτώση FEV1 > 30% = σοβαρή

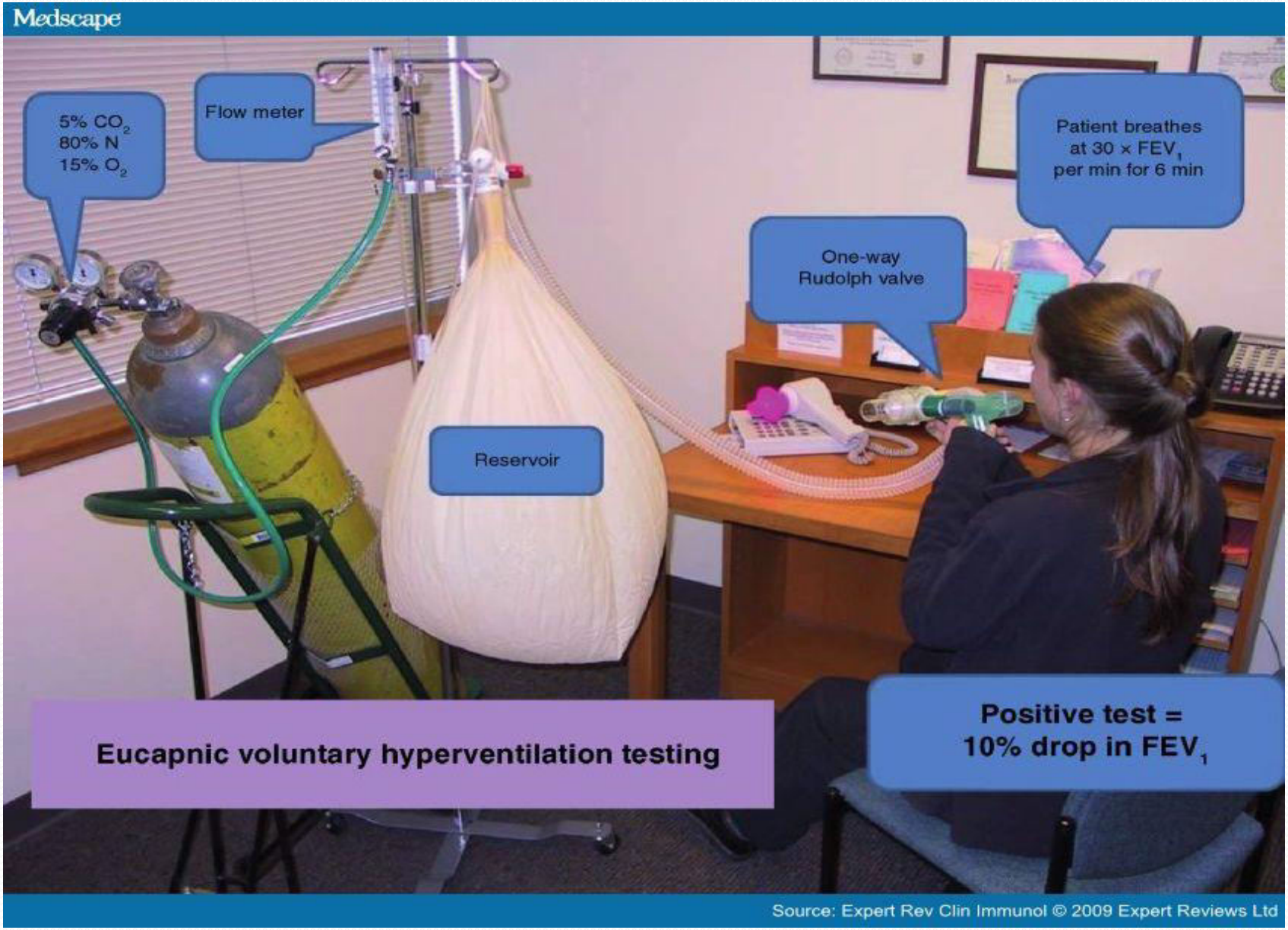
Medscape
5% CO_2
80% N
15% O_2
Flow meter
Patient breathes at 30 × FEV_1 per min for 6 min
One-way Rudolph valve
Reservoir
Eucapnic voluntary hyperventilation testing
Positive test = 10% drop in FEV_1
Source: Expert Rev Clin Immunol © 2009 Expert Reviews Ltd

Ισοκαπνικός εκούσιος υπεραερισμός

- Υψηλό επίπεδο αερισμού έως 110 L/min
- Εισπνοή μείγματος αέρα: 5% CO_2 + 21% O_2
- Διατήρηση αερισμού στο 60- 85% του MVV
  MVV: 21 – 30 φορές ο FEV1
- Διατήρηση υπεραερισμού για 6 λεπτά

- Όχι σε ασθενή με FEV1 < 70% προβλ.

- Θετική δοκιμασία αν βρεθεί πτώση FEV1 > 10-15%

Υπερωσμωτικά διαλύματα - Εισπνοή μαννιτόλης

● Αυξανόμενες δόσεις μαννιτόλης απο 5 έως 160 mg και έως την μέγιστη δόση των 635 mg

● Μέτρηση FEV1 ένα λεπτό μετά από κάθε δόση

● Θετική δοκιμασία αν υπάρχει πτώση FEV1 ≥ 15% σε σχέση με την αρχική ή ≥ 10% μεταξύ δόσεων

Υπερωσμωτικά διαλύματα - Εισπνοή υπέρτονου φυσιολογικού ορού

Εισπνοή υπέρτονου φυσιολογικού ορού 4,5% (σε 15 λεπτά συνολικά)

Χρόνος εκθέσεως: 30 sec, 60 sec, 2 min, 4min, 8 min

Μέτρηση FEV1: ένα λεπτό μετά από κάθε έκθεση

Θετική δοκιμασία: αν υπάρχει πτώση FEV1 ≥ 15%

Διαφορική διάγνωση

- Αποφρακτικά ή περιοριστικά πνευμονικά νοσήματα

- Καρδιαγγειακά νοσήματα

-Δυσλειτουργία φωνητικών χορδών
(ή νοσήματα ανωτέρων αεραγωγών)

- Παχυσαρκία

- Αγχώδης διαταραχή

- Κακή φυσική κατάσταση

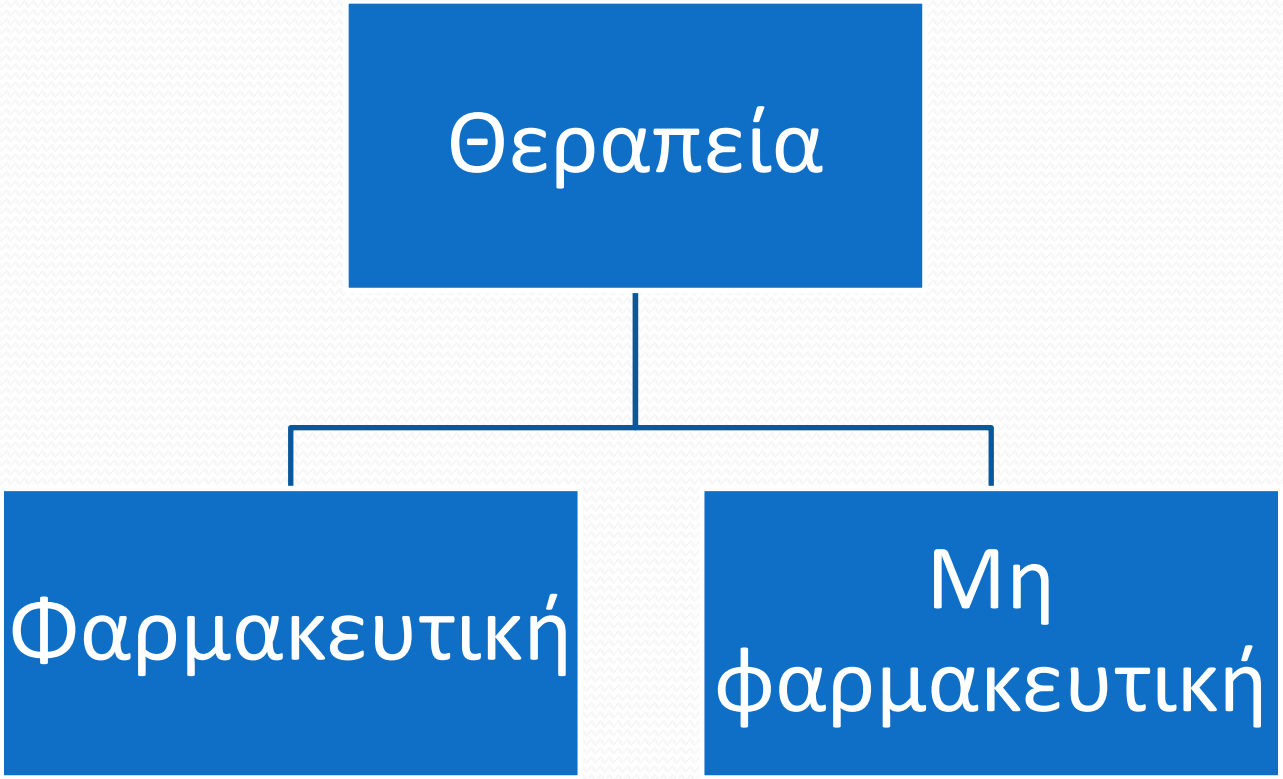
Θεραπεία
Φαρμακευτική
Μη φαρμακευτική

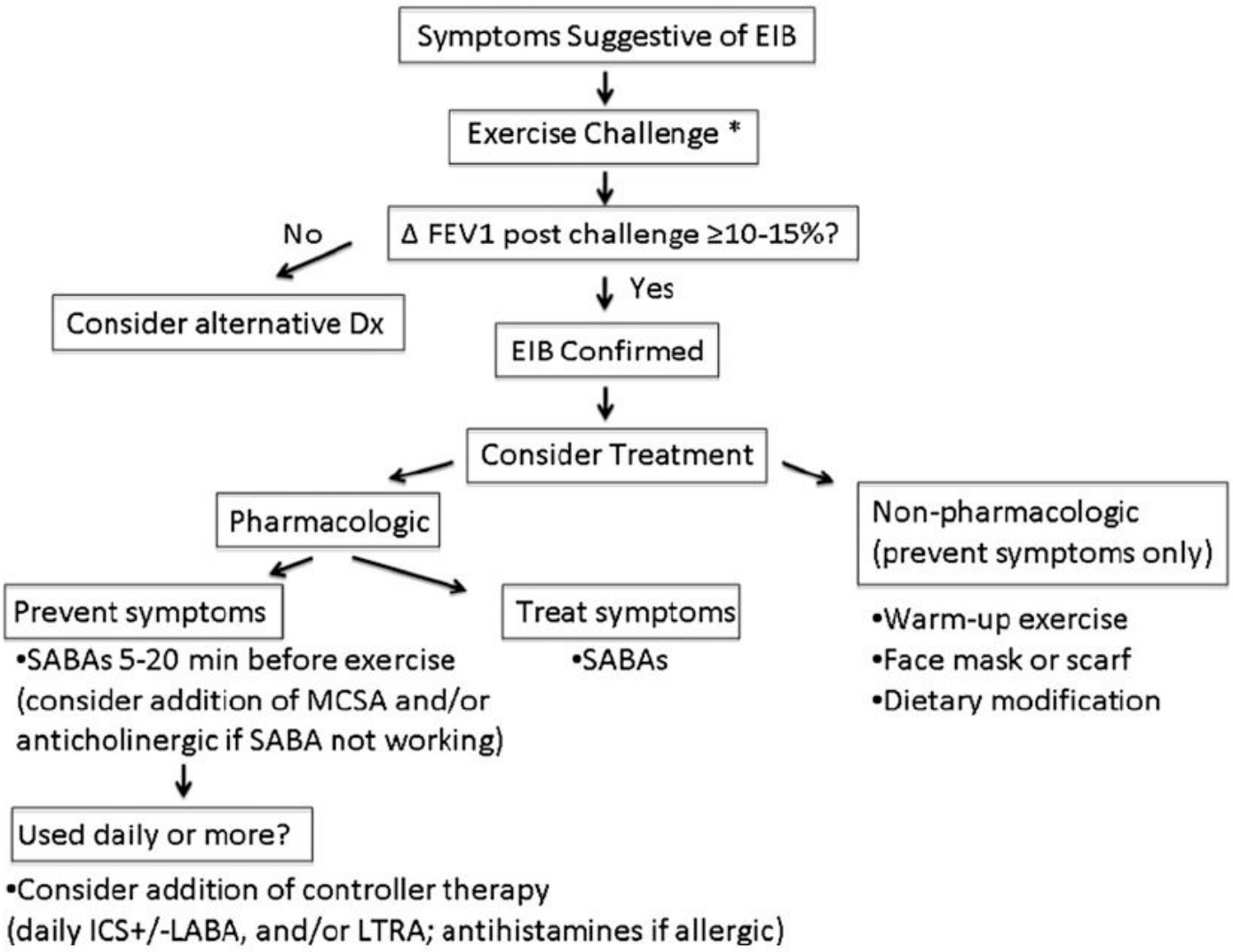

Parsons JP et al. AJRCCM 2013

Φαρμακευτική θεραπεία	
β_2-διεγέρτης βραχείας δράσεως (SABA)	15 λεπτά πριν την άσκηση
Εισπνεόμενα στεροειδή (ICS)	Όχι πριν την άσκηση – μόνα ή σε συνδυασμό με LABA
Ανταγωνιστές λευκοτριενίων	Περιστασιακά (2 ώρες πριν την άσκηση) ή συστηματικά
Σταθεροποιητές μαστοκυττάρων	Περισσότερο αποτελεσματικά από τα αντιλοχινεργικά αλλά λιγότερο από τα SABA
Αντιχολινεργικά	Λιγότερο αποτελεσματικά
Αντιισταμινικά	Μόνο όταν συνυπάρχει αλλεργία

Μη φαρμακευτική θεραπεία	οδηγίες
Προθέρμανση	Μόνη της δεν είναι πάντα αποτελεσματική
Χρήση θερμαντικών μασκών	Ειδικά σε ψυχρό περιβάλλον
Διατροφικές παρεμβάσεις	Μείωση αλατιού, ιχθυέλαια, βιταμίνες C και E
Βελτίωση φυσική καταστάσεως	
Απώλεια βάρους	

Προθέρμανση

- Διάρκεια 10-15 λεπτά στο 60 – 80% της καρδιακής συχνότητας
- Προσφέρει «προστασία» για 1 έως 4 ώρες
- Συνήθως συνιστάται και επιπρόσθετη φαρμακευτική θεραπεία

Διαιτητικές συνήθειες

- ω-3 πολυακόρεστα λιπαρά οξέα
- 1500mg Βιταμίνης C ημερησίως
- Βιταμίνη E
- Λυκοπένιο

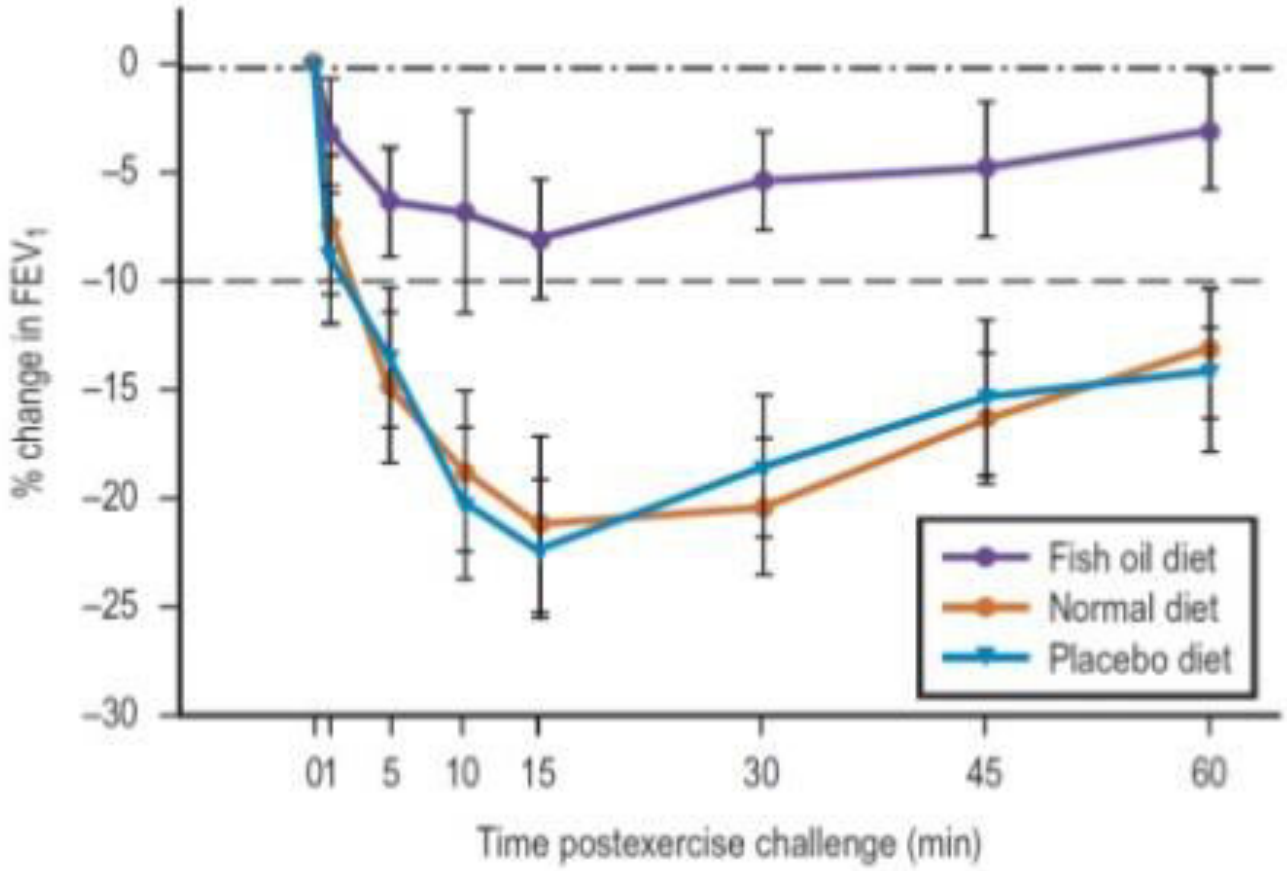

Mickleborough TD, et al. Chest 2006; 129:39-49.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ο βρογχόσπασμος στην άσκηση είναι ένα συχνό φαινόμενο ακόμη και σε ασθενείς χωρίς υποκείμενο Άσθμα

- Για τη διάγνωση, εκτός των συμπτωμάτων, απαιτούνται και δοκιμασίες που επιβεβαιώνουν πτώση του FEV1

- Η βαρύτητα των συμπτωμάτων δεν είναι συνήθως σοβαρή και η αντιμετώπιση είναι αποτελεσματική τόσο με φαρμακευτική όσο και με μη φαρμακευτική θεραπεία